

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Dr. K. Dijk, Prof. Dr. V. Hepp, Drs. C. Tazelaar en Dr. B. Wielenga

Medewerker(s): Dr. H. A. van Andel, Solo; Drs. J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keltor, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. G. R. Kuiper, Haarlem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr. P. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Utrecht; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Delft; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijss, Meppel; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr. V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goeë
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 85 cent per regel.

INHOUD: Het dogmatisch indifferentisme onder de jongeren V (Slot). — Uit de Schrift: Verlangen naar den geest (Num. 11:29). — Kerkelijk Leven: Van Amerikaanse boeken. Radiopreken. Modernistische leerstellingen. Geen heidenen meer. Waarom gewogen? — Uit het Vol. en Son. Leven: Rondblik. — Kuiper-Bibliografie. — Wijsbegeerte: In de school der wijsbegeerte. — Literatuur en Kunst: Een nieuwe Gezellehmdel. — Uit de Buitenlandse Kerken. — Perschoonw. — Kerk-nieuws.

HET DOGMATISCH INDIFFERENTISME ONDER DE JONGEREN.

V. (Slot)

In het eerste artikel is op den voorgrond gesteld, dat het onderwerp niet uitgaat van een tweedheid in onze kringen tusschen oud en jong. Het verschijnsel, dat hier besproken wordt, komt ook onder de ouderen voor, en hier wordt over de jongeren gehandeld om bijzondere belangstelling aan hen te wijden. Het tweede artikel heeft niteengezet in hoeverre het euvl van anti-dogmatisme onder hen voorkomt. Tegen overdring is gewaarschuwd, doch tegelijk tegen de geringe schatting van deze verschijnselen. In het derde artikel zijn besproken de oorzaken buiten onzen kring, n.l. de dening van ebbe en vloed op geestelijk gebied, de geestelijke stroomingen, welke op de religie subjectiva den nadruk leggen, en de schok tengevolge van de weteldestastrophe.

Het vierde artikel handelt over de oorzaken in eigen kring: de reactie tegen objectivisme en intellectualisme, tegen „principiële reiterv“, en de neiging naar het relatief-rimere.

Is het wonder, dat van alle verschijnselen en beroeringen, die ik noemde, onze jongeren den nadeeligen invloed ondergaan? Met nadruk zeg ik jongeren, want het jonge hart staat voor de heerscheende geestesstroomingen veel wijder open dan de gemoeienderen der ouderen. Die ouderen blijven niet immuun, zooals het meergemelde artikel in de „N. R. C.“ meent. Zij zijn niet verstand, maar zij beschikken toch over sterker weerstandsvermogen tegen den „geest der eeuw“ en de woelingen in eigen kring dan onze jeugd. Daarbij komt nog, dat vooral religieus gezien het jonge leven een Sturm-und-Drangperiode is, een tijd van hevige gisting, van twijfel en zielsbekommernissen, van vragen en nog eens vragen zonder het antwoord te vinden, van hevige fluctuaties in het religieuze aandoeningsleven. Sommigen kunnen moeilijk dogmata aanvaarden als de autoriteit der H. Schrift, de praedestinatie, de Godheid van Christus; enkelen twijfelen zelfs aan het bestaan Gods en de onsterfelijkheid der ziel. Velen wankelen en zijn onbeslist wanneer ze zich afvragen of het levend geloof in het hart wordt gevonden. Door het lezen van onchristelijke lectuur en het in aanraking komen met moderne denkbeelden en de theorieën van de sociaal-democratie geraakt menig zoon van christelijken huize eep tijdlang op een dwaalspoor¹⁾.

Dezen factor mogen wij niet vergeten.

Onze jonge menschen zijn niet anders, maar de tijd is anders.

Hun hart is precies zoo beïnvloed als vroeger, doch het geestelijk milieu heeft zich gewijzigd, en de aanraking met dat milieu oefent dan ook een anderen invloed, dan in andere tijden. Die invloed is het sterkst bij onze studeerende jongelui. Zij komen immers geregeld in contact met de onderscheidene theorieën en richtingen, die den subjectivistischen kant uitgaan. Zij zien meer dan andere jongeren de moeilijkheid der problemen, en ervaren dagelijks, dat de raadselen niet met een Schlagwort kunnen opgelost worden. Zij ontmoeten meer andersdenkenden, wier voorliefde niet schuilt in het dogma, maar in het sentiment, en zij leven meer in de branding dan op de rustige ree. Nu kwam die aanraking met andersdenkenden ook vroeger voor, maar toch in mindere mate dan nu, en toen waren we in den spanningsvollen tijd van worsteling om nieuwe erkenning en beleving van de gereformeerde waarheid een sterken tegenweer

rijk. En... zijn er ook toen niet velen verloren gegaan, die aan de felle bestrijding van het ongelooft geen weerstand konden bieden?

Hoe het zij, het indifferentisme op dogmatisch terrein is sterker dan vroeger.

Het hart van menig jongere heeft zich laten meeslepen, en... hieraan dragen de ouderen ook schuld. Ook wij gaan niet vrijuit. Hebben wij voldoende liefde gewekt voor het gereformeerde belijden? Worstelen wij voor ons beginsel met genoegzame bezieling? Waken wij er voor, dat het dogma in onzen mond niet wordt tot kille theorie, en betoonen wij in alles, dat wij de harmonie kennen tusschen leer en leven? Ik vraag slechts, en twijfel er niet aan, of wij zullen den eisch tot zelfcritiek wel zoo verstaan, dat wij die vragen niet met een breed gebaar van ons afschrijven.

Echter zijn onze jongeren ook niet vrij te pleiten.

Het doet leed dikwerf te moeten ervaren, dat een geest van oppervlakkigheid zich van velen meester heeft gemaakt, en er meer onverschilligheid dan waarachtige geestelijke belangstelling in hun harten woont. Men praat, zooals ik reeds opmerkte, meer over mystiek en beleving, dan dat men in der waarheid ze kent, en de waarachtige godsvrucht, die toch eerst uitkomt in de absolute onderwerping aan het Woord des Heeren, mist ge meer dan u liet is. En... dan komt er zooveel mode en aanstellerij bij. Ik stem u toe, dat termen als: ijveren voor de ere Gods, beginselen uitdragen op alle terreinen des levens, Pro Rege etc., etc. meer dan eens geworden zijn tot leeg, klinkende lenzen, en tot holle phrasen, maar nu zijn woorden als: aanvoelen van de problemen, innerlijke beleving, zielewaarden, Christus-ervaring evenzeer cliché's geworden, en verlaagd tot vrome termen zonder inhoud. Het staat immers gekkeel om mee te doen met de richting, die tegen den draad ingaat, en als ge tegenwoordig niet voelt en veel voelt voor mystiek en liturgie, kunt ge eigenlijk niet metellen.

Dr. Kuiper heeft dit meedoen van de jongeren lijn geteekend.

In zijn weinig bekend geschrift: Nog in den band van voorheen, zegt hij: „men komt dan in aanraking met andere jongelui, die erin roemen, dat ze ethisch, en ten deele zelfs half-modern zijn. Daar komt dan de prikkel van soms zeer sterke verleiding uit op. Een Calvinist heet dan een naprater, en de ethische jonge man is dan een zelfstandig denker. Zoo'n Calvinist is een verouderd systematikus, de half-moderne een man van zijn tijd. Wie nog aan het Calvinisme zich vastklemt, produceert zelf geen eigen gedachtenwereld meer; zijn denkschat schuilt niet in eigen hersenen, maar in het bestoven archief. Bij den Calvinist denkt ge dan aan een verzwakt oog en een grijzen kop, terwijl wie bij Schleiermacher zweert, u frisch en frank en vrij uit de nog glinsterende oogen tegengluurt²⁾.”

Met dit alles staan wij voor de kwaal van het antidogmatisme.

Voor de kwaal, want deze onverschilligheid ten opzichte van de leer is niet normaal. Zij is een ziekte, die zeer gevaarlijk is voor het geestelijk leven. Zij doet tekort aan de groote waardij van het dogma, d.i. de geloovige formuleering van de waarheid Gods. Zij pleegt onrecht jegens het betekenisvolle element der kennis, dat in 's Heeren openbaring gegeven is en in ons geloof schuilt. Zij werkt verwaterend en verzwakkend, verdonkerend en verlamdend op het persoonlijk geestelijk leven, dat zonder een vaste basis der waarheid niet bloeien kan, en zij is de dood voor de kerk van Christus, die de roeping heeft om pilaar en vastigheid der waarheid te zijn in deze donkere wereld.

Hierover verder te spreken zal onnoodig zijn.

Het zij mij vergund te verwijzen naar hetgeen Prof. Hepp in den breede heeft betoogd in De waarde van het dogma³⁾; naar de artikelen

van Dr. Thijss in „De Reformatie“ over Gebrek aan kennis⁴⁾, en naar het referaat van Dr. Meijster, waarin deze zegt: „de religieuze bezinning is noodig met het oog de toekomstige taak der Kerk, wijl deze immers nooit bij de verkregen belijdenis op hare lauweren mag rusten; zij heeft nog zoovele gebieden te ontginnen.”

Voorts worde de gemeente door zulke een prediking bewaard bij de gemeenschap der heiligen met de Kerk des Heeren in haar hoogsten geloofsarbeid van zoovele eeuwen, maar ook ten opzichte van het kerkelijk gemeenschapsleven in den tegenwoordigen tijd, waarin zoovele subjectieve en individualistische factoren als spijtzwammen werken. Beleden waarheid bindt saam⁵⁾.

Daarom moet het anti-dogmatisme bestreden.

Dat kan alleen, wanneer we ons veel met onze jonge menschen bemoeien, en speciale aandacht wijden aan de studeerenden onder hen. Naar hun vragen en klachten zullen wij luisteren en zij moeten merken, dat wij met hen meeleven en hen niet met een zekere minachting voor hun haeresie in een hoek duwen. Voorts is noodig, dat en in de prediking en in het onderwijs in het licht worde gesteld, hoe onmisbaar het kennis-element is voor het religieuze leven. Hoe dit in de prediking geschieden moet, heeft Dr. Meijster ten vorigen jare betoogd, en voor de catechese geldt deze algemeene eisch, dat het onderwijs den leerling doe gevoelen, dat het dogma en de kennis der waarheid niet is een kille abstractie en dorre verstandskennis, maar dat in de leer is de levende waarheid Gods, die is de formuleering van de werkelijkheid. Hier komt het aan op de bezieling, die van den catecheet uitgaat. Hier is voorwaarde innig persoonlijk contact met de leerlingen. Hier moet gekweekt aanbidding voor Gods waarheid, en liefde voor het gereformeerde belijden.

Daarbij moet op één ding gewezen.

Tegenwoordig stelt men het zoo voor, alsof wij de jongeren kunnen winnen door een bijzondere mate van synthese-soepelheid en toegankelijkheid ten opzichte van andersdenkenden. Niets is minder waar dan dit. Wij moeten met beslistheid optreden. Wij zullen den moed hebben om te zeggen: zoo is het. Wij hebben hieraan vast te houden, dat de gereformeerde waarheid is de meest zuivere vertolking der kennis Gods, en dat wij, natuurlijk-menschelijk en ten deele, de waarheid hebben. Het is niet zoo, dat wij een stukje van de waarheid bezitten, en de roomschen een deel, en de lutherschen weer een ander stuk, en de ethischen nog een vierde deel. Wanneer dat zoo was, en er dus aan onze belijdenis zooveel ontbrak, moesten wij ons haasten het ontbrekende aan te vullen, want met een halve waarheid kunnen wij niet tevreden zijn. Daarom hebben we de waarheid, of wij bezitten ze niet, en in dien positieven zin moet tegenover onze jongeren gesproken worden.

Dit kan alleen, wanneer door ons de eenheid tusschen religie objectiva en subjectiva bewaard wordt. Indien in de prediking en het onderwijs duidelijk uitkomt, dat wij, hoe sterk wij de waarheid en het belijden voorop stellen, geen belijden willen zonder beleven, en geen dogma zonder mystiek. Indien naar het kostelijk voorbeeld van den Heidelberger Catechismus, altoos gevraagd wordt: wat nut u, wat haat het u; welken troost put gij er uit? In dezen weg zullen de bezwaren tegen het dogma als vanzelf inkrimpen, want alleen in de harmonie tusschen dogma en mystiek is het mogelijk waardeering voor de leer te wekken. Dat wij daarbij geen oogenblik er aan denken ons front te verleggen, spreekt wel vanzelf. Wij belijden niet, wat wij beleven, maar wij beleven wat wij belijden. Nooit mag aan welken geest van onbeleidheid ook worden toegegeven, en tegenover alle verslappers hebben wij te bewaren het pund, dat God ons toevertrouwde.

¹⁾ Dr. T. Hoekstra, Psychologie en Catechese, blz. 50.

²⁾ blz. 34.

³⁾ blz. 58 e.v.

⁴⁾ 1e Jaargang No. 46, 47.

⁵⁾ A. W. blz. 119.